



Ympäristöministeriö

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Lausuntopyyntönnö 8.6.2015, YM031:00/2014

LAUSUNTO LUONNOKSESTA KANSALLISEKSI PILAANTUNEIDEN MAA-ALUEIDEN RISKIENHALLINTAOHJELMAKSI

Suomen ympäristökeskus on tutustunut luonnokseen kansalliseksi pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintaohjelmaksi ja esittää siitä lausuntonaan seuraavaa.

Kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintaohjelman on tarkoitus esittää, miten pilaantuneiden alueiden riskienhallinta ja kunnostus hoidetaan Suomessa kustannustehokkaasti ja kestävästi ottaen huomioon terveyden- ja ympäristönsuojelu parhaalla mahdollisella tavalla. Päämääränä on, että pilaantuneiden maa-alueiden riskit terveydelle ja ympäristölle on poistettu vuoteen 2040 mennessä. Keskeisin keino päämäärän saavuttamiseksi on kansallinen pilaantuneiden maa-alueiden tutkimus- ja kunnostusohjelma, jonka avulla kohteet priorisoidaan ja kunnostetaan kiireellisyysjärjestyksessä.

Riskienhallintaohjelman luonnoksessa tavoitteeseen pääsyä on kuvattu eri toimijoiden osatavoitteisiin liittyvien konkreettisten toimenpideodotusten kautta. Luonnoksessa on myös valtion jätehuoltotyön uudistamiseksi ehdotus uuden ympäristötyöjärjestelmän luomisesta.

Suomen ympäristökeskus pitää riskienhallintaohjelman luonnosta selkeänä ja kattavana. Pohjavesialueilla sijaitsevien kohteiden tutkimus- ja kunnostustarpeet on huomioitu ohjelmassa hyvin huomioiden myös vesienhoidon aikataulut ja alueiden käytön suunnittelu. Ohjelmassa voitaisiin lisäksi ohjeistaa, miten riskienhallinta ja kunnostus huomioidaan pohjavesialueiden suojelusuunnitelmissa. Vesienhoidon osalta on huomioitava, että pääasiallisesti käytettävän massanvaihdon vaikutukset näkyvät pohjaveden tilan parantumisenä vasta aikaa myöten. Pohjaveden puhdistamistekniikoiden kehittämiseksi tarvittaisiin vahvempaa panostusta tutkimustyöhön, mikä lisäisi käyttöä kunnostushankkeissa.

Kiertotalouden ja cleantechin näkökulmasta asioita on käsitelty pääsääntöisesti monipuolisesti ja kattavasti. Toteutuessaan ohjelma edistää kiertotalouden ja puhtaan teknologian edistämisen tavoitteita ja parantaa pilaantuneiden maa-alueiden hallinnan ja kunnostuksen kestävyyttä sekä vähentää ympäristövaikutuksia. Vastuulliselle cleantech-liiketoiminnalle on pilaantuneiden maa-alueiden kunnostuksessa hyviä mahdollisuuksia. Taustaksi tarvittavaan tutkimustoimintaan tulisi panostaa ja välttää tilanteita, joissa pilaantuneet maamassat siirretään uudelle alueelle. Paikan päällä tapahtuvan kunnostuksen tulisi olla ensisijainen vaihtoehto, joka jossain määrin tuodaankin esille ohjelman tavoitteissa.

Alueiden käytön suunnittelun osalta ohjelmaan sisältyvät oleelliset asiat. Riskikohteiden tunnistamisessa, tutkimisessa ja luokittelussa tulisi painottaa myös yhdyskuntarakenteellisesti hyviä sijain- teja, jotta jo yleispiirteisen maankäytön suunnittelun tasolla voidaan arvioida, millaisia mahdolli- suuksia ja rajoitteita näiden maa-alueiden käyttöön liittyy.

Käytännössä tarvetta on konkreettisille esimerkeille mm. siitä, miten maamassoja voidaan hyödyntää kaavoihin varattavilla hyötykäyttöalueilla ympäristön ja terveyden kannalta turvallisesti. Hyviksi havaitut suunnitteluratkaisut ja toteutustavat kustannuksineen ja hyötyineen tukisivat kuntia kaavataloudellisesti kannattavissa ratkaisuissa. Tärkeää on kehittää arviointityökaluja, joilla voidaan arvioida pilaantuneiden maa-alueiden vaihtoehtoisten maankäyttö- ja kunnostusratkaisujen kestävyyttä ottaen huomioon mm. maa-aineisten kuljetuksen ja käsittelyn päästöt sekä luonnonvarojen käyttö kokonaisuudessaan. Hyötykäyttöä lisäämällä ja kestäviä kunnostusratkaisuja tukemalla edistetään myös kiertotalouden ja cleantechin tavoitteita.

Uusien kunnostustekniikoiden menetelmäkuvaukset sekä kunnostusten kohde- ja kustannustiedot tulisi koota avoimeen tietoportaaliin, kuten ohjelmassa esitetään. Pyrkimys avoimeen tiedon jakamiseen ja tietojärjestelmien yhteiskäytön mahdollisuuksien laajentamiseen on kannatettavaa. MATTI -tietojärjestelmän tietojen hyödyntämistä yhdessä muiden tietojärjestelmien kanssa olisi hyvä edistää integroimalla MATTI -tietoja nykyistä enemmän eri tietopalveluihin, joita maankäytön suunnittelussa ja ohjauksessa hyödynnetään, kuten SYKEN Liiteri-palveluun.

Ohjelman toteutuksen ohjaukseen esitetty 2-3 ELY -keskuksen muodostama organisaatio on hyvä perusta (jos se onnistutaan ELYjen toimintojen nykyisessä tarkistuksessa toteuttamaan). Ohjaavan organisaation olisi tärkeää pystyä antamaan myös toimintatapaneuventaa muille ELY -keskuksille sekä kaupunkien ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaisille. Tarvetta neuvonnalle todennäköisesti on isännällisten kohteiden tutkimusten ja kunnostuksien etenemistä edistävissä neuvotteluissa ja mahdollisesti tarvittavissa pakkokeinoissa esim. hallintopakon käytössä. Organisaation tukena tarvitaan todennäköisesti muita, mahdollisesti hallinnon ulkopuolisiakin asiantuntijoita, joiden käyttöön on ohjelman suunnittelussa hyvä varautua.

Yksityiskohtaisia huomioita

- Tekstissä on varsin paljon erilaisia lyhenteitä (TUOPPI, KUPPI, MATTI, JASKA, VJHT ja SOIL), joita voisi kootusti avata esim. liitteen 1 yhteydessä laajentamalla se kattamaan ohjelmassa käytettyjen käsitteiden ohella myös lyhenteet.
- Pohjavesien osalta käytetään muun muassa termejä vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet, tärkeät pohjavesialueet, luokitellut pohjavesialueet ja pohjavesialueet. Laissa vesien- ja merenhoidosta on määritelty vedenhankintaa varten tärkeät ja vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sekä pohjavesialueet, joiden pohjavedestä pintavesi- tai maa-ekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia.
- Isännätön kohde kuvataan tietolaatikoissa sekä s.10 että s.21, yksi kuvaus riittänee
- Kaavoihin voidaan merkitä maamassojen hyötykäyttöalueiden lisäksi myös alueita, joilla on mahdollista välivarastoida erilaisia maamassoja ennen kuin ne voidaan hyödyntää muualla (taulukko 1 s.12)
- Vesiensuojelun politiikkoihin (s.36) kuuluu myös valtioneuvoston asetukseen 1022/2006 sisältyvä päästökielto pohjaveteen
- Voisiko ohjelman seurantaan liittyviin mittareihin (taulukko 5) lisätä myös POVET – tietojärjestelmään sisältyvän pohjavesien tilan tai riskialue/selvityskohde arvioinnin?
- Liitteen 2 taulukon pisteytys ei oikein avaudu kertoimien osalta; miksi esim. pohjavesialue luokka 1 saa kertoimekseen vain 1, samoin kuin jos pohjaveden virtaussuunta on pohjavedenottamolle päin?

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet myös erikoistutkija Riina Antikainen Kulutuksen ja tuotannon kesuksesta, vanhempi tutkija Jari Rintala ja hydrogeologi Mirjam Orvomaa Vesikeskuksesta sekä erikoistutkija Antti Rehunen Poliitiikkakeskuksesta.

Pääjohtaja


Lea Kauppi

Ryhmäpäällikkö


Ritva Britschgi

Tiedoksi SYKE: Kirjaamo, VK, KTK, PK